
ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА

УДК 331.361.2

С. О. Смирнов, Ю. А. Басс*Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара***МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ
ПРЕДМЕТНОЇ ОЛІМПІАДИ З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІЧНА
ІНФОРМАТИКА»**

У статті висвітлено результати проведення студентської предметної олімпіади з точки зору методики викладання нової дисципліни «Економічна інформатика».

Однією з популярних форм навчальної роботи зі студентами є студентські предметні олімпіади, які проводяться з гуманітарних, соціально-економічних, природничо-наукових і загально-професійних дисциплін.

Згідно з положенням про Всеукраїнську студентську олімпіаду вона проводиться з метою виявлення, відбору та підтримки обдарованої студентської молоді, розвитку й реалізації здібностей студентів, стимулювання творчої праці студентів, педагогічних та науково-педагогічних працівників, підвищення якості підготовки фахівців, активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, системного вдосконалення навчального процесу, формування команд для участі в міжнародних олімпіадах [4]. Крім виявлення талановитих студентів і формування в них інтересу до наукової праці й обраної спеціальності, олімпіади розвивають у студентів креативні здібності і виховують у них активну життєву позицію. З огляду на це, питання, пов'язані з методологією проведення олімпіад, є актуальними.

Аналіз останніх наукових досліджень. Пріоритетом сьогодення стає впровадження у навчальний процес засобів інформаційно-комунікаційних технологій і об'єднання їх на організаційному, методичному та технологічному рівнях [2]. При активному впровадженні нових інформаційних технологій розвиваються дисципліни, пов'язані із застосуванням комп'ютера для вирішення завдань, а попит на творчо розвинутих фахівців постійно зростає. Важливою передумовою підвищення якості підготовки майбутніх фахівців є розвиток і вдосконалення форм та методів контролю навчальних досягнень, який реалізує зворотній зв'язок у навчанні, забезпечуючи можливість оперативного регулювання й коригування цього процесу [3]. Студентські олімпіади з дисциплін, пов'язаних із застосуванням інформаційних технологій, спрямовані на виявлення студентів, здатних до швидкого прийняття правильних рішень, які активно володіють сукупністю методів і навичок вирішення проблемно-орієнтованих завдань [1].

Розглядаючи тематичну олімпіаду як складову, що виходить за рамки стандарту освітнього процесу, варто відзначити ті додаткові ефекти, які відсутні в традиційних формах навчального процесу. До таких ефектів можна віднести:

- мотивацію студентів до вивчення додаткових матеріалів, не охоплених навчальною програмою, у процесі підготовки до олімпіади й участі в ній;
- можливість самооцінки професійного рівня порівняно з рівнем інших учасників олімпіади;
- можливість зарекомендувати себе перспективними фахівцями.

Мета дослідження. Для представників вищих навчальних закладів олімпіада є своєрідним індикатором, який дозволяє оцінити підходи й методики підготовки фахівців, можливістю порівняти результати освітньої діяльності з результатами інших освітніх установ [5]. Тому мета роботи полягає в аналізі досвіду проведення предметної олімпіади, оцінці її методичного забезпечення і виявленні проблемних питань з точки зору удосконалення методології викладання нової дисципліни «Економічна інформатика».

Основні результати дослідження. Проведення олімпіад на високому організаційному й технологічному рівні вимагає досить серйозної підготовки. До теперішнього часу у вищих навчальних закладах накопичено достатній досвід такої роботи. Однак питання, що стосуються методики проведення студентських предметних олімпіад, опрацьовано недостатньо. Серед вимог, що висувалися до методичного й організаційного забезпечення олімпіад, можна виділити такі:

- відкритість і доступність олімпіади;
- рівність учасників;
- рівноцінність конкурсних завдань;
- ясність системи оцінок,
- наявність в учасників змагань певного набору базових знань і навичок роботи.

Одним із завдань проведення олімпіад є якісна й об'єктивна оцінка вирішених учасниками завдань. Крім того, досить важливою є оцінка оригінальності рішень учасників і присудження перемоги в неформальних номінаціях (за творчий підхід, за оригінальне рішення й ін.) [1].

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України №1188 від 23.12.2008 р. «Про проведення Всеукраїнської студентської олімпіади 2009–2011 років» у Дніпропетровському національному університеті імені Олеся Гончара на базі економічного факультету, кафедри комп'ютерної обробки фінансово-економічної інформації 14–16 квітня 2009 р. був проведений II етап Всеукраїнської студентської олімпіади з навчальної дисципліни «Економічна інформатика».

Всеукраїнська студентська олімпіада з навчальної дисципліни «Економічна інформатика» проводилась вперше, тому що така навчальна дисципліна уведена за новим галузевим стандартом вищої освіти МОН України від 7.06.06 р. у 2007–2008 навчальному році.

Олімпіада ставила за мету: виявити рівень знань учасників з теоретичних основ дисципліни та вміння застосовувати сучасні комп'ютерні технології для вирішення економічних задач, обрати оптимальне рішення з декількох можливих.

В олімпіаді взяли участь 32 особи з навчальних закладів 12 міст України.

Олімпіада проводилась у два тури. Перший тур був представлений теоретичною частиною для виявлення рівня теоретичної підготовки, другий тур – виконанням практичних завдань.

Завдання як першого, так і другого туру для всіх учасників були однакові, що забезпечило рівність умов і рівноцінність завдань олімпіади.

Завдання першого туру склалися з 80 тестових питань, відповіді на які дозволили оцінити рівень базових теоретичних знань з основ економічної інформатики, системного забезпечення інформаційних процесів, сучасних технологій автоматизованої обробки економічної інформації.

Завдання другого туру передбачало вирішення 5 задач із застосуванням навичок використання сучасних комп'ютерних технологій обробки економічної інформації та основ офісного програмування.

Усі завдання повністю відповідали змісту дисципліни згідно зі стандартом, визначеним у ГСВО МОН України.

Оцінювання проводилось за обома турами олімпіади: теоретичним та практичним. У журі були запрошені провідні фахівці, які викладають дисципліну «Економічна інформатика» в навчальних закладах України. Для ясної і об'єктивної оцінки результатів члени журі спільно розробили прозору та чітку систему оцінювання, застосовуючи шифрування робіт. Учасники боролися за перше, друге та третє місце переможців Всеукраїнської олімпіади за підсумками двох турів.

Аналіз результатів теоретичної підготовки студентів до олімпіади за результатами першого туру дозволив зробити такі висновки.

У цілому перший тур олімпіади відобразив підготовку студентів з навчальної дисципліни «Економічна інформатика» на рівні, нижчому за середній. Більшість учасників набрала менше половини з максимально можливої кількості балів. Найчастіше учасники припускалися неправильних відповідей на питання за темами, пов'язаними з архітектурою комп'ютерів і комп'ютерних мереж, системним програмним забезпеченням. Серед питань, на які було надано найбільше неправильних або неповних відповідей, слід відзначити питання щодо імпорту даних до баз у СУБД Access – незнання цього питання позначилося і при розв'язуванні пов'язаного з цією темою практичного завдання. Найменшу кількість правильних відповідей студентами було надано на питання, які передбачали декілька вірних відповідей. Це вказує на недостатню здатність студентів до комплексного аналізу та інтеграції знань і слабку теоретичну підготовку з дисципліни в цілому.

Аналіз результатів другого практичного туру олімпіади з навчальної дисципліни «Економічна інформатика» дозволив виявити такі типові помилки учасників. Труднощі викликало завдання, для розв'язання якого необхідно було в електронних таблицях сформувати схему нарахування простих відсотків з обчисленнями щорічного балансу рахунку, внесків (знять), відсотків і загального стану рахунку за умовами задачі. Це вказує на недостатність суто економічних знань студентів, що можна пояснити невисоким рівнем їх набуття студентами перших курсів економічних спеціальностей.

Не всі учасники успішно впорались з розв'язанням нескладної задачі нарахування заробітної плати. Розв'язання передбачало розрахунки з перевіркою умов за допомогою логічної функції «ЯКЩО». Ще більші труднощі викликало виконання другої частини завдання – формування розсилки повідомлень працівникам, для чого необхідно було використати засоби злиття документів у текстовому редакторі.

Багато складнощів викликало виконання завдання із застосуванням офісного програмування, з яким не впорались 44% учасників. Розв'язання передбачало створення форми з простими елементами управління і нескладні обчислення загальної суми та щомісячних виплат за кредитом. Слід відзначити, що багато помилок було пов'язано з нарахуванням простих або складних відсотків. Це ще раз вказує на недостатність суто економічних знань.

Не менші проблеми виникли під час розв'язання оптимізаційної задачі (мінімізації витрат в умовах обмежених ресурсів), з ним взагалі не впорались 69% учасників. Це свідчить про недостатню математичну підготовку студентів.

Виявилось, що багато учасників олімпіади не мають навичок імпорту та реімпорту даних до СУБД. Труднощі виникли у створенні запитів з групуванням даних, а найбільш складними стали завдання, які передбачали створення перехресного запиту, запитів з параметрами, запитів на створення таблиць, тобто виявилася недостатність навичок професійної роботи у системі управління базами даних.

Слід зазначити, що другий тур олімпіади відобразив недостатньо високий рівень підготовленості студентів до практичного застосування навичок використання комп'ютерних технологій у розв'язанні економічних задач.

У результаті проведення Всеукраїнської студентської олімпіади з навчальної дисципліни «Економічна інформатика» розроблено такі пропозиції щодо удосконалення навчальної роботи, організації та проведення студентських олімпіад:

1. Узгодити навчальні програми, за якими студенти вивчають дисципліну «Економічна інформатика», привести зміст дисципліни у відповідності до галузевого стандарту для забезпечення єдиного базового рівня знань і навичок з дисципліни серед студентів різних навчальних закладів. Взяти до відома необхідність узгодження послідовності викладання і змісту дисциплін загальноосвітнього циклу з метою більш якісного засвоєння матеріалу і спадкоємності знань.

2. Приділяти більше уваги практичній підготовці студентів щодо застосування комп'ютерних технологій, знань та навичок для розв'язання задач перетворення та обробки саме економічної інформації, формалізації та розв'язання конкретних задач, математичної підготовки, використання технологій обробки баз даних, орієнтації у відповідному програмному середовищі.

3. Покращити матеріальне забезпечення для проведення Всеукраїнських олімпіад у зв'язку з надто низькою зацікавленістю спонсорських структур у фінансуванні та підтримці заходів, пов'язаних з розвитком науки та освіти.

4. Запрошувати до участі в олімпіаді студентів I–III курсів спеціальностей, освітньо-професійні програми яких передбачають вивчення нормативної дисципліни «Економічна інформатика». Ця пропозиція зумовлена тим, що дисципліна, як правило, викладається на I–II курсах і аналіз результатів олімпіади може служити індикатором засвоєння знань та якості викладання нової дисципліни.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У цілому результати проведеної вперше Всеукраїнської студентської олімпіади з навчальної дисципліни «Економічна інформатика» є позитивними і цінними з методичної точки зору. Одержані висновки і аналіз знань та навичок студентів дозволять викладачам акцентувати увагу на обговоренні проблемних тем, вирішенні виявлених складних завдань з актуальною економічною складовою, що забезпечить підвищення якості викладання нової дисципліни «Економічна інформатика». Подальші дослідження цього питання сприятимуть впровадженню в навчальний процес новацій інформаційно-комунікаційних технологій на методичному, організаційному та технологічному рівнях.

Бібліографічні посилання і примітки

1. Береснев А. Д. Система требований к методическому, программному и организационному обеспечению Интернет-олимпиад [Электронный ресурс] / А. Д. Береснев // Материалы X Всероссийской научно-методической конференции "Телематика'2003". – Режим доступа: <http://www.ict.edu.ru>
2. Вища освіта в Україні: навч. посіб. / В.Г. Кремень, С.М. Ніколаєнко, М.Ф. Степко та ін. / За ред. В.Г. Кременя, С.М. Ніколаєнка. – К.: Знання, 2005. – С. 176–177.
3. Малько Г.О. Контроль якості знань студентів у процесі вивчення дисципліни «Економічна інформатика» / Г.О. Малько // Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці. Матеріали I Міжнародної науково-методичної конференції. – Чернівці: ДрукАрт, 2009. – С. 251–252.
4. Наказ Міністерства освіти і науки України №1188 від 23.12.2008 «Про проведення Всеукраїнської студентської олімпіади 2009–2011 років» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>
5. Штейпак А. Студенческие олимпиады / А. Штейпак, Г. Козлова // Высшее образование в России. – 1999. – №1. – С. 104–106.

Надійшла до редколегії 30.06.2009.